

Nejen poslední vůle

Nová právní úprava dědického práva výrazně rozšiřuje dispoziční svobodu zůstavitele

Účinnost nového občanského zákoníku, jednoho z pilířů právního řádu a základního pramene soukromého práva, se blíží. Poslanecká sněmovna návrh nového občanského zákoníku schválila dne 9. listopadu 2011, přičemž plánované datum účinnosti je posunuto na 1. ledna 2014.

V médiích i mezi odbornou veřejností se hojně diskutují některé dílčí novinky, které má s sebou nový kodex soukromého práva přinést. S ohledem na širší nové právní úpravy dědického práva (bezmála desetkrát obsáhlejší) se budeme zabývat pouze několika, z našeho pohledu nejvýznamnějšími změnami.

SMLOUVA A ODKAZ

Co nového nás tedy čeká? Předně se rozšiřují dědické tituly. Nově tak bude možné dědit i na základě dědické smlouvy. Stejně jako současná právní úprava i předložený návrh bude upřednostňovat vůli zůstavitele. Pokud tedy bude existovat dědická smlouva či závěť, budou mít (až na výjimky týkající se nepominutelných dědiců) přednost.

Dědicovou smlouvou povolává zůstavitel druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana to přijímá. Pro platnost dědické smlouvy bude podle navrhované právní úpravy zapotřebí její zřízení formou veřejné listiny, tedy notářským zápisem.

Rozdíl oproti závěti je patrný hned v několika směrech. První, a nutno podotknout, že velmi podstatný, rozdíl je v tom, že dědic

ALEŠ EPPINGER, advokát, partner
DAGMAR JUNKOVÁ, advokátka, senior lawyer
Schaffer & Partner Legal, s. r. o.

Nový občanský zákoník také rozlišuje pojmy dědictví a odkaz, a s tím související pojmy dědic a odkazovník. Podle důvodové zprávy se za dědice považuje osoba, které náleží dědictví, tj. buď celá pozůstalost, nebo podíl na ní. Naproti tomu odkazovníkem je

časných čtyř), mění výši povinného dílu nepominutelného dědice a zavádí nová pravidla započtení.

NÁHRADNICTVÍ A SVĚŘENSKÉ NÁSTUPNICTVÍ

Dalším novým institutem, který se v novém občanském zákoníku objevuje, je institut náhradnictví a svěřenského nástupnictví. Náhradnictví a svěřenské nástupnictví se z povahy věci uplatní výlučně při dědění ze závěti. Podstatou náhradnictví je stanovit, kdo bude dědit v případě, že nebude dědit závětí povolaný dědic, ať již proto, že se nedožije zůstavitelovi smrti, či pro případ, že dědictví odmítne či ztratí dědicovou způsobilost.

Naproti tomu svěřenské nástupnictví zavazuje dědice, který dědictví přijal, přenechat pozůstalost v případě jeho smrti či v určitých jiných případech jiné osobě (tzv. svěřenskému nástupci).

VEDLEJŠÍ DOLOŽKY, PODMÍNKY A PŘÍKAZY

Významná změna nastane i v možnosti připojit k závěti vedlejší doložky. Podle současné právní úpravy nemají jakékoli podmínky připojené k závěti právní následky. Nový občanský zákoník však naproti tomu výslovně umožňuje zůstaviteli k závěti vedlejší doložky připojit, a to zejména podmínky, doložení času nebo příkaz.

S ohledem na skutečnost, že připojený příkaz či podmínky mohou mít fatální vliv na skutečnost, zda závětí povolaný dědic v konečném důsledku dědictví nabude, či nikoli, návrh občanského zákoníku výslovně stanoví, že se nepřihlíží k vedlejší doložce, která směřuje k zřejmému obtěžování dědice či odkazovníka ze zjevné zůstavitelovy svévole, ani k doložce, která odporuje veřejnému pořádku nebo je nesrozumitelná. Výslovně jsou pak vyloučeny doložky, kterými zůstavitel ukládá dědici nebo odkazovníku, aby uzavřel či neuzavřel manželství či registrované partnerství, případně aby v manželství či registrovaném partnerství setrval či aby jej zrušil. ●

Dědit bude možné i na základě dědické smlouvy. Ta bude ale platná jen s notářským zápisem.

ká smlouva jakožto dvoustranný právní úkon nemůže být zůstavitelem jednostranně změněna, doplněna či zrušena. Pro jakoukoli dispoziční s jejím předmětem bude vždy nutná dohoda stran. Dalším významným rozdílem oproti závěti je skutečnost, že druhá smluvní strana může být na základě dědické smlouvy povolána za dědice úplatně.

ten, komu zůstavitel zůstavil jen jednotlivou věc, případně několik věcí určitého druhu. Rozdíl mezi dědictvím a odkazem je patrný i ze skutečnosti, že dědictví bude dědici potvrzovat soud, zatímco odkaz by si měl odkazovník uplatnit vůči dědici přímo, tedy bez soudního rozhodnutí. Předložený návrh počítá s šesti dědickými třídami (namísto sou-